

Werkgroep “Roofvogels houden in gevangenschap”: advies goedgekeurd door de Raad van Dierenwelzijn dd 08.10.09

Inleiding

De laatste jaren is het houden van roofvogels en uilen (hierna: roofvogels) in gevangenschap erg toegenomen, waardoor ook de kansen op dierenwelzijnsproblemen toegenomen zijn. De werkgroep heeft dan ook als doelstelling een advies te formuleren om het welzijn van in gevangenschap gehouden roofvogels te maximaliseren. Hoewel het vangen van roofvogels en het plunderen van hun nesten (eieren, donsjongen) in hun natuurlijk milieu niet onder de bevoegdheid van deze werkgroep vallen, wenst deze toch naar de verantwoordelijke overheden toe zijn bezorgdheid uit te drukken over deze praktijk, gelet op het gegeven dat het op het terrein zeer moeilijk is om gekweekte en wildvangvogels van elkaar te onderscheiden, wat de correcte toepassing van het arrest “Didier Vergy” (zaak C-149/94, Europees Hof van Justitie, 08.02.96) hypothekeert. Een sluitend administratief traceringsysteem is niet beschikbaar, zodat er beroep moet gedaan worden op een omslachtig DNA-onderzoek gekoppeld aan stamboekgegevens, wat de routinematige toepassing in de weg staat.

Probleemstelling

Uit het wetenschappelijk rapport “Het houden van roofvogels in gevangenschap bij particulieren”, blijkt dat ernstige welzijnsproblemen bij in gevangenschap gehouden roofvogels kunnen worden vastgesteld. Mits rekening te houden met een aantal fundamentele soorteigen biologische behoeften van deze dieren kan hun welzijn in belangrijke mate beschermd worden. In de wetgeving van een aantal landen (Frankrijk, Nederland, Oostenrijk, USA) is hiermee rekening gehouden, en de voornaamste principes kunnen als volgt samengevat worden:

- afmetingen van de volières
- hokverrijking
- vliegmogelijkheden
- bekwaamheid van de houders, incl. leeftijdgrenzen
- beperking van aantal vogels per houder en/of houders
- uitgewerkte certificering en controleprotocollen, o.a. op basis van administratieve verplichtingen door de houders, incl. identificeren van de vogels.

Na grondige bespreking van de problematiek door de werkgroep in vier vergaderingen (12.03.09, 14.04.09, 26.05.09 en 08.06.09) en afrondend e-mailoverleg, wordt het volgende advies geformuleerd betreffende het houden van roofvogels in gevangenschap, dus los van de gebruiksaspecten, zoals bv. de jacht.

Algemene maatregelen

Deze zijn van toepassing op het houden van roofvogels door alle categorieën van gebruikers, waarvan definitie in bijlage: valkeniers, roofvogeldemonstranten, particuliere liefhebbers, handelaars, asielen en erkende opvangcentra voor wilde dieren. De maatregelen kunnen in drie categorieën onderverdeeld worden:

- bewijs van bekwaamheid;
- huisvesting;
- administratieve verplichtingen.

De werkgroep is evenwel van mening dat deze regeling op maat gesneden moet worden van de verschillende gebruikersklassen, zonder daarbij het welzijnsaspect te laten verwateren. Wat de erkende Opvangcentra voor Wilde Dieren betreft, die een voorbeeldfunctie hebben, moet men wel rekening houden met eventuele beperkingen van de beschikbare accommodatie. Meestal gaat het in deze centra om vogels die het voorwerp zijn van gerechtelijke inbeslagnemingen nadat bij de eigenaar overtredingen vastgesteld werden. In geval de overtreding geen problemen i.v.m. welzijn of afkomstbepaling omvat, en bij onvoldoende beschikbare en gepaste opvangcapaciteit, is het aangewezen om de vogels ter plaatse in beslag te stellen. Om bovendien de doorstroming in de opvangcentra te bevorderen en dus plaats vrij te maken, zouden deze rechtszaken, zoals heden het geval is voor bederfbare goederen, via een versnelde gerechtelijke procedure moeten afgehandeld worden, wat het dierenwelzijn ten goede zal komen. Van zodra gepaste opvangmogelijkheden in overmaat beschikbaar zijn, worden alle in beslag genomen vogels geplaatst in een erkend Opvangcentrum voor Wilde Dieren. Hoe dan ook dienen vogels met welzijnsproblemen steeds met voorrang behandeld te worden.

Specifieke maatregelen

1) *Bekwaamheidsattest:*

Activiteiten buiten de volière moeten met een bekwaamheidsattest gecertificeerd zijn. Opleiding of zelfstudie getest door een examen te organiseren door de Federale Overheid betreffende de biologische behoeften en het functioneren van roofvogels in al zijn aspecten, is verplicht voor houders die met hun vogels valkerijtechnieken toepassen. Uit een vergadering met de bevoegde dienst van de Vlaamse overheid is gebleken, dat deze overheid geïnteresseerd is om dergelijke proef mee te ondersteunen via een specifieke module toe te voegen in het Jachtexamen, en dit in overleg met de Waalse overheid. Attesten kunnen ingetrokken worden door de rechtbank bij vaststelling van inbreuken op de wetgeving, met automatisch een definitief verbod op het houden

van vogels tot gevolg. Een voorstellen inzake inhoud van de examenstof en organisatie van het examen zijn in bijlage toegevoegd (zie advies bekwaamheidsproef).

Roofvogelhouders die niet vallen onder de voorwaarden van een bekwaamheidsattest, moeten wel beschikken over de nodige basiskennis, die door de verkoper van de roofvogels kan meegegeven worden.

2) *Huisvesting:*

Volières hebben de voorkeur, omdat de vogels dan vrij over weliswaar beperkte vliegmogelijkheden beschikken, zonder al te veel risico op ontsnappen. Alle houders van roofvogels moeten de vooropgestelde minimumnormen toepassen, zoals in bijlage terug te vinden. De hokafmetingen zijn gedefinieerd op basis van tweemaal de gemiddelde spanwijdte per soort op volwassen leeftijd, waarbij gesteund wordt op wetenschappelijk onderbouwde informatie en ervaringsdeskundigheid. Toleranties kunnen toegestaan worden op basis van de reële afmetingen van de gehuisveste vogels. Er moet evenwel bijzondere aandacht besteed worden aan de vorm en het volume van de volièrres in functie van de biologische behoeften van de roofvogels. De zitstokken moeten een gepaste diameter hebben.

In de hokken of volièrres moet omgevingsverrijking aangebracht worden beantwoordend aan de natuurlijke behoeften van de vogels, incl. beschutting tegen extreme klimaatsomstandigheden. Bij voorkeur wordt er gebouwd met volle wanden om lichaamsbeschadigingen te vermijden en/of worden snelheidsafremmende voorzieningen geplaatst. Voldoende licht, zichtmogelijkheden, ventilatie en water- en stofbaden moeten voorzien worden, zonder de voedingsaspecten hierbij uit het oog te verliezen. Hierbij kan er gerefereerd worden naar artikel 4 van de Dierenwelzijnswet dd 14.08.86.

Wat de toepassing van valkerijtechnieken betreft, kan er een onderscheid gemaakt worden tussen huisvesting tijdens en buiten het jachtseizoen, of de periode dat men de afgerichte vogels regelmatig vrij laat vliegen, mits de houder over een bekwaamheidsattest beschikt, zowel voor dag- als voor nachtroofvogels. Het aanlijnen van vogels in een volièrre is toegestaan ter bescherming van hun welzijn, en op voorwaarde dat het om afgerichte vogels gaat die men regelmatig vrij laat vliegen, dat bij controle door de houder moet aangetoond en verantwoord worden.

Huisvesting tijdens tentoonstellingen en demonstraties moet eveneens rekening houden met de principes aan de basis van dit advies, maar met verantwoorde tolerantie naar de korte tijdsperiode van dergelijke activiteiten mits respect voor het dierenwelzijn. Enkel getrainde vogels die gedrag

aangepast aan demonstraties bewezen hebben, kunnen tentoon gesteld worden en/of ingezet worden voor demonstraties.

3) *Andere punten:*

- a. Leeftijd van de houders:
 - i. De minimum leeftijd wordt gesteld op 18 jaar;
 - ii. Mits rekening te houden met begeleiding en opleidingsmogelijkheden kan deze grens verlaagd worden tot 16 jaar;
 - iii. Alle houders moeten over de nodige bekwaamheid beschikken, en de huisvesting moet voldoen aan de welzijnsnormen.
- b. Verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid:
 - i. Is verplicht voor personen met een bekwaamheidsattest, en in geval van minderjarige houders ook hun ouders of begeleiders.
- c. Identificatie van de vogels:
 - i. Alle roofvogels moeten éénduidig en fraudevrij identificeerbaar zijn om de kweker en de laatste eigenaar te kunnen traceren.
- d. Transport:
 - i. Op aangepaste zitplaatsen in voertuigen met respect voor het dierenwelzijn en de regels van de wegcode.
 - ii. In transportkisten of kooien met respect voor het dierenwelzijn.
 - iii. Beperking van het gezichtsveld van de vogel bevordert de rust tijdens het transport.
- e. Gezondheidsaspecten:
 - i. Het rapporteren van calamiteiten in een sanitair logboek is verplicht.
- f. Verkoop van vogels:
 - i. Is verboden tijdens tentoonstellingen, op openbare markten en via het Internet om impulsaankopen te vermijden. Dit sluit niet de verkoop uit bij de kwekers waar de houderij gelegen is.

Bijlagen:

1. Advies huisvesting dagroofvogels
2. Advies huisvesting uilen
3. Definities (valkerijtechnieken, roofvogeldemonstranten, particuliere liefhebbers, handelaars, asielen, erkende opvangcentra voor wilde dieren)
4. Advies roofvogeltentoonstellingen en vliegdemostraties
5. Advies bekwaamheidsproef

Bijlage 1: Huisvesting van dagroofvogels

1. Niet aangebonden huisvesting: Volière

- 1.1 Roofvogels die niet afgericht zijn en geen vrije vluchten krijgen moeten in een volière ondergebracht worden waar zij zich vrij kunnen bewegen. Voor het houden van roofvogels in een volière is geen opleiding of examen vereist.
- 1.2 Om verveling tegen te gaan dient er boven in een zijwand minstens één uitkijkraam met een zitstok ervoor te worden voorzien dat voor de vogel uitzicht naar buiten geeft.
- 1.3 De volière evenals het muithok moet een deels gesloten en open dak hebben. Het open gedeelte is overspannen met net of gaas. Het gesloten gedeelte is bedekt met waterbestendig materiaal zodat de vogels een behoorlijke schuilplaats hebben. Het dak mag niet uitsluitend bestaan uit transparante en plastieken dakbedekkingplaten omdat deze geen schaduwmogelijkheid bieden en omdat het er in de zomer veel te heet kan worden. Ze kunnen in combinatie met een dichte -waterbestendige niet lichtdoorlatende- dakbedekking gebruikt worden om voor meer lichtinval te zorgen.
In geval van een volledig gesloten volière (bvb voor koudegevoelige soorten) moet er voldoende verluchting zijn en moet er bovendien een uitkijkraam met een zitplaats ervoor voor de vogels voorzien zijn.
- 1.4 Roofvogels kunnen tijdelijk in kleine kooien geplaatst worden:
 - a) bij zieke of gekwetste vogels kan het noodzakelijk zijn om hen tijdens de behandeling en de herstelperiode in kleine geheel of gedeeltelijk verduisterde kooien te houden. In een kleine ruimte kan het dier gemakkelijker gevangen en behandeld worden.
 - b) Als de kooi verduisterd is voelt de vogel zich veiliger, hij zal rustiger zijn wat bevorderlijk is voor zijn herstel, maar het zal vooral de kans op beschadiging van het gevederde sterk verminderen.
 - c) jonge dieren tot ze zelfstandig zijn.
 - d) om ze te vervoeren.
 - e) om ze ten toon te stellen op meetings en beurzen.
 - f) Na deze manifestaties moeten de vogels, naar gelang het geval, in een voor hen geëigende huisvesting ondergebracht worden zoals hierin beschreven.
- 1.5 Om de roofvogelhouders de kans te geven om enerzijds hun huisvesting aan te passen of anderzijds om hun vogels op een ordelijke wijze van de hand te kunnen doen en om zo te vermijden dat er plots een massa roofvogels op de markt komen of gedumpt worden, wordt er een overgangperiode van 5 jaar voorzien.
- 1.6 Tabel 3 toont de vereisten voor volièreafmetingen en temperaturen voor de dagroofvogelsoorten. De normen voor de gebruikte categorieën worden opgesomd in Tabel 1 (temperatuurvereisten) en Tabel 2 (oppervlaktevereisten).
Voor de soorten die niet in deze tabel vermeld zijn gelden dezelfde vereisten als voor de soorten hier genoemd met vergelijkbare vleugelspanwijdte.

Tabel 1: Categorieën voor temperatuurvereisten

Cat.	Beschrijving
I	Gehard tegen de winter, enkel nood aan bescherming tegen regen en wind
II	Gevoelig voor hele koude temperaturen, vereist een niet-verwarmde omsloten ruimte of kamer
III	Gevoelig aan gematigd koude temperaturen, vereist een binnenruimte beschermd tegen vorst en tocht
IV	Verdraagt geen koude temperaturen, vereist een verwarmde binnenkamer met temperaturen boven +15°C.

Tabel 2: Categorieën van minimum oppervlaktevereisten voor volières van roofvogels (solitair of per paar)

Cat.	Totale oppervlakte, schuilhoek inbegrepen ^a			Regendicht dak	
	Opp. (m ²)	L x B x H (m)	Volume (m ³)	Opp. (m ²)	L x B (m)
A	6	3 x 2 x 2	12	2	1 x 2
B	10	4 x 2,5 x 2	18	2,5	1 x 2,5
C	12	4 x 3 x 2,25	27	3	1 x 3
D	15	5 x 3 x 2,5	33,75	3	1 x 3
E	40	8 x 5 x 3	120	5	2 x 5
F	40	8 x 5 x 3	120	10	2 x 5
G	minstens 100 m ²		300		

^aExtra oppervlakte per bijkomend exemplaar: 15% voor alle categorieën

Tabel 3: Overzicht van de vereisten voor voliëre-afmetingen en temperaturen voor dagroofvogelsoorten

Familie en Genus (G.)	Soort (Nederlandstalige + Latijnse naam)	Categorie kooi-afmetingen	Categorie temperatuur
GIEREN V. D. NIEUWE WERELD Cathartidae			
	Zwarte gier <i>Cathartes atratus</i>	D	III
	Kalkoengier <i>Cathartes aura</i>	D	II
	Koningsgier <i>Sarcoramphus papa</i>	D	IV (heel vorstgevoelig)
	Andes-condor <i>Vultur gryphus</i>	F	I
VISARENDE <i>Pandionidae</i>			
	Visarend <i>Pandion haliaetus</i>	D	II
SECRETARISVOGELS <i>Sagittariidae</i>			
	Secretarisvogel <i>Sagittarius serpentarius</i>	G ^a	IV
HAVIKACHTIGEN <i>Accipitridae</i>			
<i>G. Elanus</i>	Grijze wouw <i>Elanus caeruleus</i>	C	IV
<i>G. Milvus</i>	Zwarte wouw <i>Milvus migrans</i>	D	I – II ^b
	Rode wouw <i>Milvus milvus</i>	D	I
	Brahmaanse wouw <i>Haliaeetus indus</i>	D	IV
<i>G. Ichthyophaga</i>	Grote rivierarend <i>Ichthyophaga ichthyaetus</i>	D	IV
<i>G. Haliaeetus</i>	White-railed sea eagle <i>Haliaeetus albicilla</i>	F	I
	Zeearend <i>Haliaeetus leucocephalus</i>	F	I
	Witbuikzeearend <i>Haliaeetus leucogaster</i>	D	IV
	Witbandzeearend <i>Haliaeetus leucoryphus</i>	D	I
	Afrikaanse zeearend <i>Haliaeetus vocifer</i>	D	IV
<i>G. Gypaetus</i>	Lammergier <i>Gypaetus barbatus</i>	F	I
<i>G. Aegypius</i>	Monniksgier <i>Aegypius monachus</i>	F	I
<i>G. Gypohierax</i>	Palmgier <i>Gypohierax angolensis</i>	D	IV
<i>G. Neophron</i>	Aasgier <i>Neophron percnopterus</i>	D	II-III ^b
<i>G. Necrosyrtes</i>	Kaggier <i>Necrosyrtes monachus</i>	D	IV
<i>G. Sacrogyps</i>	Indische oorgier <i>Sacrogyps calvus</i>	F	IV
<i>G. Torgos</i>	Oorgier <i>Torgos tracheliotus</i>	F	IV
<i>G. Trionocephus</i>	Witkopgier <i>Trionocephus occipitalis</i>	F	III
<i>G. Gyps</i>	Vale gier <i>Gyps fulvus</i>	F	I
	Sneeuwgiert <i>Gyps himalayensis</i>	F	I
	Rüppells Gier <i>Gyps rueppellii</i>	F	III
<i>G. Pseudogyps</i>	Bengaalse gier <i>Pseudogyps bengalensis</i>	D	-
	Witruggiert <i>Pseudogyps africanus</i>	D	III
<i>G. Circaetus</i>	Bruine slangenarend <i>Circaetus cinereus</i>	D	IV

	Slangenarend <i>Circaetus gallicus</i>	D	IV
<i>G. Terathopius</i>	Bateleur <i>Terathopius ecaudatus</i>	D	IV
<i>G. Spilornis</i>	Indische slangenarend <i>Spilornis cheela</i>	D	IV
<i>G. Circus</i>	Bruine kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	D	II
	Blauwe kiekendief <i>Cirus cyaneus</i>	D	I
<i>G. Melierax</i>	Zanghavik <i>Melierax canorus</i>	D	IV
<i>G. Polyboroides</i>	Kaalkopkiekendief <i>Polyboroides typus</i>	D	IV
<i>G. Accipiter</i>	Havik <i>Accipiter gentilis</i>	C	I
	Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	B	I
<i>G. Kaupifalco</i>	Hagedisbuizerd <i>Kaupifalco monogrammicus</i>	C	IV
<i>G. Geranoaetus</i>	Grijze arendbuizerd <i>Geranoaetus melanoleucus</i>	D	II
<i>G. Buteo</i>	Buizerd <i>Buteo buteo</i>	C ^c	I
	Roodstaartbuizerd <i>Buteo jamaicensis</i>	C ^c	I-II ^b
	Ringpootbuizerd <i>Buteo lagopus</i>	D	I
	Roodrugbuizerd <i>Buteo polyosoma</i>	D	II
	Rosse ringpootbuizerd <i>Buteo regalis</i>	D	I
	Jakhalsbuizerd <i>Buteo rufofuscus</i>	D	III
	Arendbuizerd <i>Buteo rufinus</i>	D	I
<i>G. Parabuteo</i>	Woestijnbuizerd <i>parabuteo unicinctus</i>	C	II-III
<i>G. Pernis</i>	Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	C ^c	III
<i>G. Harpia</i>	Harpig <i>Harpia harpyja</i>	F	III
<i>G. Morphnus</i>	Wurgarend <i>Morphnus guianensis</i>	F	III
<i>G. Pithecophaga</i>	Apenarend <i>Pithecophaga jefferyi</i>	F	IV
<i>G. Polemaetus</i>	Vechtarend <i>Polemaetus bellicosus</i>	F	III
<i>G. Stephanoaetus</i>	Kroonarend <i>Stephanoaetus coronatus</i>	F	IV
<i>G. Lophaeetus</i>	Afrikaanse zwarte kuifarend <i>Lophaeetus occipitalis</i>	D	IV
<i>G. Hieraaetus</i>	Havikarend <i>Hieraaetus fasciatus</i>	D	I-II ^b
<i>G. Spizaetus</i>	Bonte kuifarend <i>Spizaetus ornatus</i>	D	IV
<i>G. Aquila</i>	Wigstaartarend <i>Aquila audax</i>	F	I
	Bastaardarend <i>Aquila clanga</i>	D	II
	Steenarend <i>Aquila chrysaetos</i>	F	I
	Keizerarend <i>Aquila heliaca</i>	F	I
	Schreeuwarend <i>Aquila pomarina</i>	D	II
	Savannearend <i>Aquila rapax</i>	E	I-II ^b
	Zwarte arend <i>Aquila verreauxii</i>	F	III
VALKEN Falconidae			
<i>G. Milvago</i>	Chimango <i>Milvago chimango</i>	C	III
<i>G. Phalcoboenus</i>	Falklandcaracara <i>Phalcoboenus australis</i>	D	I
	Andescaracara <i>Phalcoboenus megalopterus</i>	D	II

<i>G. Polyborus</i>	Kuifcaracara <i>Polyborus plancus</i>	D	II
<i>G. Polihierax</i>	Afrikaanse dwergvalk <i>Polihierax semitorquatus</i>	A	IV
<i>G. Microhierax</i>	Indische dwergvalk <i>Microhierax caerulescens</i>	A	IV
<i>G. Falco</i>	Lannervalk <i>Falco biarmicus</i>	C	I-II ^b
	Sakervalk <i>Falco cherrug</i>	D	I-III ^b
	Smelleken <i>Falco columbarius</i>	B	I
	Eleonora's valk <i>Falco eleonora</i>	B	III
	Indische lannervalk <i>Falco jugger</i>	C	II
	Prairievalk <i>Falco mexicanus</i>	C	I
	Slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	C	I
	Giervalk <i>Falco rusticolus</i>	D	I
	Amerikaanse torenvalk <i>Falco sparverius</i>	A	II-III ^b
	Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	B ^c	III
	Torenvalk <i>Falco tinnunculus</i>	B	I
	Roodpootvalk <i>Falco vespertinus</i>	B	III

^awant grondvogels, kunnen ook gehouden worden met unilateraal geknipte vliegveren.

^bbeschouw oorsprong: temperatuurvereisten zullen variëren naargelang de geografische oorsprong. Andere categorieën kunnen beter geschikt zijn.

^cIndividueel-gehuisveste vogels vereisen dezelfde oppervlakte als paren.

2. Aangebonden huisvesting – valkerijhuisvesting

2.1 Voorzien van schoenen/riempjes aan de poten waardoor het mogelijk is om de vogel vast te maken aan een blok/sprengel of andere installatie.

2.2 Voor het toepassen van deze valkerijtechnieken is deskundigheid vereist, d.w.z. geslaagd zijn in een officieel valkerijexamen of bekwaamheidsproeven.

- de overheid organiseert een officieel examen, beoordeelt en levert een attest of vergunning af.
- de Belgische Valkerijfederatie "Valkeniers.be" kan de nodige vragen aan de overheid bezorgen.
- de kandidaten kunnen zich vrijblijvend naar eigen keuze op het examen voorbereiden:

- 1) bij een persoonlijke mentor en/of door zelfstudie;
- 2) door een cursus te volgen die georganiseerd wordt in een vereniging of een onderwijsinstelling.

2.3 Valkerijtechnieken mogen uitsluitend toegepast worden:

- a) om de roofvogel af te richten voor de jacht of voor vrije vluchten te geven.
- b) De vogel mag uitsluitend vastgemaakt worden aan een blok, sprengel of andere installatie tijdens de africhting en de periode dat hij vrije vlucht krijgt. Buiten deze periode moet de vogel in een volière of hok ondergebracht worden waar hij zich volledig vrij kan bewegen. Onder deze periode wordt verstaan: het aantal opeenvolgende weken of maanden dat de afgerichte roofvogel op geregelde tijdstippen vrije vluchten krijgt zoals onder andere tijdens het jachtseizoen. *Dit is eenvoudig te controleren. Men vraagt de eigenaar van de vogel om hem vrij te laten. Indien dit niet onmiddellijk kan aangetoond worden -de vogel heeft volle krop, is niet in conditie, is nog in africhting, andere omstandigheden- kan er een afspraak gemaakt worden voor een bijkomende controle na bvb 4 weken. (de africhting duurt doorgaans 3 à 4 weken).*
- c) om de roofvogel te vervoeren.
- d) om de roofvogel ten toon te stellen op meetings en beurzen. Na deze manifestaties moeten vogels die op dat ogenblik geen vrije vluchten krijgen in een volière of muithok ondergebracht worden waar zij zich volledig vrij kunnen bewegen.
- e) op voorschrift van een dierenarts indien dit tijdelijk aangewezen is om een zieke of gewonde roofvogel te verzorgen.

2.4 Voor elke roofvogel die wordt aangebonden moet er een hok (muithuis of muithok) voorzien zijn waar hij de nacht kan doorbrengen en waar hij op onbewaakte momenten van de dag ondergebracht wordt. De huisvesting moet bescherming bieden tegen alle weersomstandigheden. Het hok moet bestaan uit drie gesloten zijden en een regendicht dak. De minimumafmetingen bedragen 2 x de gemiddelde spanwijdte van de vogel voor de breedte en 3 x voor de lengte. De hoogte moet minimum 2 m bedragen -ook voor kleinere soorten- om een goed management en onderhoud mogelijk te maken.

Het muithuis mag ook niet te hoog zijn omdat de vogels daar sneller in verwilderen. Het terugvangen verloopt dan veel moeilijker hetgeen gepaard gaat met meer stress bij de vogel en het risico inhoudt voor kwetsuren en het beschadigen of breken van staart en vleugelpennen. Om een goede relatie met de vogel te onderhouden zit hij best net iets hoger dan het aangezicht van de valkenier en moet men hem zijn voedsel met de hand kunnen aanreiken.

De open voorzijde en een gedeelte van de zijwanden en van het dak moet afgewerkt zijn met draad of met netten. Op winderige plaatsen moet er een windscherm geplaatst worden om te vermijden dat de vogel lange tijd in de tocht zit. Tabel 4 toont de minimum oppervlaktevereisten van een muithuis.

Tabel 4: Categorieën van minimum oppervlaktevereisten voor de aangebonden huisvesting (weergegeven per dier)

Categorie	Totale oppervlakte, schuilhoek inbegrepen ^a		Regendicht dak-schuilhoek	
	Oppervlakte (m ²)	L x B x H (m)	Oppervlakte (m ²)	L x B x H (m)
A en B	5	2,5 x 2 x 2	3	1,5 x 2 x 2
C en D	7,5	3 x 2,5 x 2	3,75	1,5 x 2,5 x 2
E en F	27	6 x 4,5 x 2,4	11,25	2,5 x 4,5 x 2,4

^a Vogels kunnen aangebonden naast elkaar in hetzelfde hok gehouden worden, al dan niet met een tussenschot. Voor elk exemplaar moet de ruimte met de vereiste minimumbreedte uitgebreid worden. De vogels mogen niet met elkaar in aanraking kunnen komen.

Bij vogels die onverdraagzaam zijn of die elkaar angst aanjagen moet er een tussenschot geplaatst worden waardoor er geen visueel contact is tussen de dieren. Bij onrustige vogels kunnen tijdens de periode dat ze los in het muithok verblijven alle zijwanden inkijsdicht gemaakt worden. Om verveling tegen te gaan dient er in dit geval boven in een zijwand minstens één uitkijkraam met een zitstok ervoor te worden voorzien dat voor de vogel uitzicht naar buiten geeft. Bij iedere vogel moet er steeds proper en vers water ter beschikking staan om te drinken en te baden.

Tijdens de rui en de periode dat de vogel niet vrij vliegt verblijft hij los in het muithok (*muithuis*). De zitplaatsen en de inrichting dient aangepast aan de omstandigheden, vastgebonden of los. *(Bij een vogel die los in het muithok verblijft worden meerdere zitplaatsen voorzien. Tijdens de periode dat de vogel opnieuw vrije vluchten krijgt en terug aangebonden wordt, moeten alle zitplaatsen die hij dan niet kan gebruiken weer verwijderd worden om te voorkomen dat hij naar zitplaatsen wilt vliegen waar hij dan niet meer aan kan).*

Bij controle kan een goede of slechte huisvesting ook afgeleid worden van de uiterlijke algemene conditie van de vogel:

- de aangebonden vogel moet rust uitstralen;
- hij moet vlot door zijn verzorger op de hand kunnen genomen worden dat aantoont dat men dagelijks met de vogel bezig is;
- de ogen moeten mooi rond en helder zijn;
- een mooi vederkleed;
- vleugel en staartpenen niet beschadigd;
- washuid op de snavel niet gekwetst;
- klauwen mooi intact, niet afgeschuurd door op een ongeschikte bodem te zitten.

Netheid, hygiëne en proper badwater zijn ook indicatoren.

Een afgerichte roofvogel mag onder volgende voorwaarden ook tijdens de rui in het muithuis aangebonden blijven:

- a) indien het gaat om een exemplaar met een zodanig heftig temperament dat hij, los in het muithok, zijn pluimen beschadigt of zichzelf kwetst;
- b) indien de valkenier tijdens de rui of de periode dat hij niet met de vogel vliegt, de relatie met de vogel wenst te onderhouden door dagelijks contact. Hem op de hand laat eten, wandelt en met hem bezig is.

Het moet hier uiteraard gaan om een vogel die jaarlijks gedurende een bepaalde periode vrije vluchten krijgt. Om dit aan te tonen kan er een afspraak gemaakt worden voor een controle van vrije vlucht na de ruiperioden in de herfst- en wintermaanden, of tijdens het jachtseizoen.

De installatie, bvb een reling, gemonteerd in het muithok waar de vogel met de langveter aangebonden wordt moet voldoende bewegingsvrijheid bieden. De vogel moet zich op eigen kracht vlot kunnen verplaatsen en kunnen kiezen tussen zon, schaduw, in de schuilhoek of in de regen zitten, of om een bad te nemen.

2.5 Roofvogels mogen onbeschermd, zonder afsluiting van draad of netten, aan de blok, sprenkel of spitshuis op het gazon geplaatst worden:

- a) uitsluitend gedurende de dag.
- b) op voorwaarde dat een deskundig persoon aanwezig is die indien nodig kan ingrijpen en de vogel kan verplaatsen.

- c) de vogel zal niet langdurig aan felle zonnestralen en extreme weersomstandigheden blootgesteld worden.
- d) de vogel mag de nacht niet onbeschermd aan de blok, sprengel of spitshuis doorbrengen.
- e) om kwetsuren en beschadiging van het gevederte te vermijden mag de langveter waarmee de vogel aan de blok, sprengel of andere installatie vastgebonden niet langer zijn dan ca. 1 à 1,5 meter.

Een afdak in de vorm van een rechthoek die voldoende breed en hoog is geniet hierbij de voorkeur boven de omgekeerde V-vorm. Vogels willen soms boven op het spitshuis gaan zitten en beschadigen daarbij hun pennen.

2.6 De trolley of vluchtdraad is voor de meeste soorten roofvogels ongeschikt. Omwille van de hoge startsnelheid en een abrupte afremming aan het eind van de draad tengevolge van de aanbinding is er een risico voor zware blessures. Er is ook een groter risico dat een vogel loskomt en ontsnapt.

Mag enkel gebruikt worden bij rustige soorten:

- a) uitsluitend gedurende de dag.
- b) op voorwaarde dat een deskundig persoon aanwezig is die indien nodig kan ingrijpen en de vogel kan verplaatsen.
- c) de vogel zal niet langdurig aan felle zonnestralen en extreme weersomstandigheden blootgesteld worden.
- d) de vogel moet voor de nacht ondergebracht worden in een voor hem geëigende huisvesting zoals hierboven beschreven.

2.7 Hoogterek of schraag: Dit is een horizontale balk die op twee steunen is vastgemaakt, waarbij de hoogte van het rek ongeveer 1,2 m à 1,5 m bedraagt. Op het verticale vlak onder de vogel hangt men een stuk leder of tapijt om te verhinderen dat de vogel zich opdraait. Wegens een verhoogd risico op beschadigingsgevaar moet de vogel zo aangebonden zijn dat hij de bodem niet kan raken. Omdat de bewegingsvrijheid bij het aanbinden van een roofvogel aan het hoogterek enkel verantwoordbaar in bijzondere gevallen (bij vogels in africhting om de permanente vluchtreactie af te leren en bij afgerichte vogels om ze tijdens de nacht en bij slecht weer te huisvesten) en enkel voor korte termijn. Vanommeslaeghe (2007) daarentegen schreef dat dit rek enkel mag gebruikt worden in aanwezigheid van de valkenier.

2.8 Er zijn nog andere installaties en varianten die de aangebonden roofvogel veel bewegingsvrijheid en comfort bieden.

- Rond rek;
- Reling – glijder;
- Muurschap.

Bijlage 2: Afmetingen van volières voor uilen

De maten zijn L × B × H en voorzien voor een koppel.

Categorie 1

De kleinste soorten zoals steen-, dwerg-, dwergoor- en ruigpootuil:
1,75 m × 1,5 m × 2 m

Categorie 2

Kerk-, bos-, (S. rufipes, S. woodfordi, S. hylophyla...) Pulsatrix melanota, rans-, velduil, Scotopelia bouvieri, kleine oehoe's, B. poensis, B. cinerascens:
3 m × 2 m × 2 m

Categorie 3

Middelgrote uilen: bril-, oeral-, laplanduil, Maleisische bosuil, Bengaalse oehoe; Afrikaanse oehoe:
3 m × 2,5 m × 2 m

Categorie 4

Grote uilen: oehoe's (Bubo bubo ssp.) en sneeuwuil:
4 m × 3 m × 2 m

Bijlage 3: Definities

1. Valkerijtechnieken:

Alle handelingen, technische hulpmiddelen, en vaardigheden aangewend om een roofvogel te houden en / of af te richten, buiten een volière.

Waaronder:

- a) een roofvogel optuigen met schoen- of voetriempjes aan de poten;
- b) een roofvogel aangeliind of aangebonden houden aan een blok, boog, sprenkel of andere installatie;
- c) het dragen, wandelen, vrij laten uitvliegen en het jagen met een roofvogel.

2. Demonstraties, tentoonstellingen en shows:

Voorstellingen met roofvogels, die educatief en informatief zijn:

- a) naam en herkomst van de soorten roofvogels die bij de voorstelling gebruikt worden
- b) voorkomen in de natuur (zeldzaam, algemeen) en hun leefwijze (biotoop)
- c) voedsel en jachtwijze
- d) rol/functie in de natuur
- e) bescherming van de soorten, hun biotopen en hun prooien (sensibilisering)

3. Handelaars:

Personen die vogels in- en verkopen. Ter gelegenheid van demonstraties, tentoonstellingen en shows mogen op generlei wijze roofvogels te koop aangeboden worden, noch fysiek, noch via promotiemiddelen.

Kandidaat-kopers die zich aanbieden krijgen een informatiefolder/flyer over het houden van roofvogels aangeboden met specifieke gegevens betreffende de soort:

- a) voeding
- b) de huisvestingsnormen en minimumafmetingen voor de volière
- c) voor aangebonden huisvesting, verwijzing naar het verplicht bekwaamheidsattest, de voorwaarde dat de vogel afgericht wordt en regelmatig vrije vluchten krijgt, de minimumafmetingen voor het muithuis.

4. Particulieren:

Houders van roofvogels, die geen valkerijtechnieken toepassen, noch deelnemen aan demonstraties, shows en tentoonstellingen.

5. Asielen:

Opvangoord voor weggelopen, gevonden of afgestane dieren.

6. Opvangcentrum voor wilde dieren:

Opvangoord voor zieke, gewonde of hulpbehoevende wilde dieren.

Bijlage 4: Roofvogeltentoonstellingen en vliegdemonstraties

Commercieel, professioneel, particulier, als hobby, bezoldigd, gratis.

1. Demonstrant/animator

- a) bezit het bekwaamheidsattest
- b) verzekering BA
- c) identificatie van de vogels plus adresplaatje, of chip, of ring met telefoonnummer voor de identificatie van de eigenaar in geval een vogel ontsnapt.

2. Vliegdemonstraties en tentoonstellingen die toegankelijk zijn voor het publiek, waar roofvogels aangeboden tentoongesteld worden.

Toegestaan:

- a) in dierenparken waar roofvogelshows deel uitmaken van het programma/aanbod
- b) dierenhappeningen, roofvogeltreffen, vogeltentoonstellingen
- c) evenementen ivm cultuurhistorie, jacht en natuur

3. Inhoud van de voorstelling moet educatief en informatief zijn

- a) naam en herkomst van de soorten roofvogels die bij de voorstelling gebruikt worden
- b) voorkomen in de natuur (zeldzaam, algemeen) en hun leefwijze (biotoop)
- c) voedsel en jachtwijze
- d) rol/functie in de natuur
- e) bescherming van de soorten, hun biotopen en hun prooien (sensibilisering)

4. Handel

Ter gelegenheid van vliegdemonstraties mogen op generlei wijze roofvogels te koop aangeboden worden, noch fysiek, noch via promotiemiddelen.

Kandidaat-kopers die zich aanbieden krijgen een informatiefolder/flyer over het houden van roofvogels aangeboden met specifieke gegevens betreffende de soort:

- a) voeding
- b) de huisvestingsnormen en minimumafmetingen voor de volière
- c) voor aangeboden huisvesting, verwijzing naar het verplicht bekwaamheidsattest, de voorwaarde dat de vogel afgericht wordt en regelmatig vrije vluchten krijgt, de minimumafmetingen voor het muithuis.

5. Meldingsplicht

Eenieder die een roofvogeltentoonstelling of vliegdemonstratie organiseert stuurt XX vooraf een meldingsformulier naar de FOD Dierenwelzijn en Agentschap Natuur en Bos.

De FOD Dierenwelzijn kan bij een gemotiveerd schrijven binnen XX dagen aan de melder de roofvogeltentoonstelling of vluchtdemonstratie verbieden omdat ze bvb niet in overeenstemming is met punt 2. Een andere reden kan zijn dat bij voorgaande demonstraties bleek dat de demonstrant/animator in kwestie over onvoldoende bekwaamheid beschikt of dat er onregelmatigheden werden vastgesteld.

De FOD Dierenwelzijn kan het evenement inspecteren.

6. Meldingsformulier

Moet de volgende gegevens bevatten:

- a) naam, adres, telefoonnummer/fax, e-mailadres van de melder, verantwoordelijke demonstrant/animator
- b) verzekering B.A. maatschappij en polisnummer B.A.
- c) bezoldigd, gratis, ander
- d) naam, adres, telefoonnummer/fax, e-mailadres van de verantwoordelijke organisator
- e) naam, adres, telefoonnummer/fax, e-mailadres van de locatie waar het evenement plaatsvindt
- f) datum en tijd van het evenement
- g) omschrijving van het evenement, (zie punt 2)
- h) indoor/outdoor
- i) naam en adres van de medewerkers
- j) naam soort roofvogel en aantal
- k) maatregelen ter plaatse voor de veiligheid (ter voorkoming van contact met het publiek) en het welzijn van de vogels (stress, drukte, geluid, spotlights, extreme temperatuur, weersomstandigheden, zon, schaduw, tocht)
- l) thuisadres waar de roofvogels gehuisvest zijn
- m) plaats en datum van ondertekening
- n) handtekening toezichthoudende dierenarts.

De melder, demonstrant, bewaart een kopij van het meldingsformulier.

Vallen niet onder de meldingsplicht: liefhebbers, particulieren, clubs en verenigingen die privé, zonder commercieel doel (bv. geen inkomgeld en geen publiek), jachtdagen en/of vliegdagen organiseren.

Al dan niet professioneel, overlastbestrijding ter voorkoming van schade en in het belang van de volksgezondheid. Het jagen en bestrijden van wild. Het verjagen van vogels in steden, luchthavens, industrieterreinen, stortplaatsen enz...

Beperkt optreden als onderdeel van een ceremoniële plechtigheid (huwelijk, uitvaart...).

Bijlage 5: Bekwaamheidsproef

1. Organisatie bekwaamheidsproef.

Er zou een examencommissie kunnen samengesteld worden met vertegenwoordigers van de verschillende belangengroepen zoals deze werkgroep –vogelbescherming, valkerij, roofvogelhouders, andere experts- onder supervisie van de FOD Dierenwelzijn.

(Een soortgelijke commissie bestaat ook voor het jachtexamen).

Deze commissie organiseert jaarlijks een examen. Stelt een lijst met vragen op, zorgt voor examenformulieren en materiaal, voor de locatie en kan eventueel de proefwerken beoordelen.

De FOD Dierenwelzijn krijgt de lijst van de geslaagde kandidaten en stuurt hen een bekwaamheidsattest toe.

De kandidaten betalen een bepaald inschrijvingsgeld aan de FOD Dierenwelzijn om de onkosten te dekken.

2. Deelnemingsvoorwaarden voor het examen.

- a) Minimum leeftijd 16 jaar. Kan deelnemen aan het examen in het jaar dat hij/zij 16 jaar wordt. De minderjarige kandidaat moet een ondertekende toestemming van een van de ouders hebben die verklaart elke verantwoordelijkheid te dragen tot de 18de verjaardag van zoon of dochter.
- b) Getuigschrift van goed gedrag en zeden.
- c) Betalen van een inschrijvingsgeld.

3. Het bekwaamheidsattest.

Is verplicht voor iedereen die roofvogels huisvest en daarbij valkerijtechnieken toepast.

(zie verder “definitie van valkerijtechnieken”).

Er worden geen uitzonderingen toegestaan.

Professionele valkeniers, demonstrateurs en handelaars kunnen na het behalen van een bekwaamheidsattest bijkomende voorwaarden opgelegd worden, specifiek aan hun activiteiten.

4. Toepassing.

Vanaf het in-voege-treden heeft de roofvogelhouder die valkerijtechnieken toepast drie jaar de tijd om zich in regel te stellen. Daarna moet hij een bekwaamheidsattest bezitten.

5. Definitie van valkerijtechnieken

Alle handelingen, verrichtingen, technische hulpmiddelen of installaties, bedrevenheden en vaardigheden die nodig zijn om een roofvogel te houden en af te richten voor de jacht.

Zoals:

- een roofvogel aankleden met schoentjes - lederen riempjes - aan de poten;
- een roofvogel aangelijnd of aangebonden houden aan een blok, boog, sprengel of andere installatie;
- het dragen, wandelen, vrij laten uitvliegen en het jagen met een roofvogel.

6. Besluit.

Eenieder die aangetroffen wordt met een roofvogel die riempjes aan de poten heeft moet het volgende kunnen aantonen:

- a) bezit van een bekwaamheidsattest,
- b) verzekering BA jacht of een gelijkaardige verzekering,
- c) identificatie- telefoonnummer op ring of plaatje,
- d) gepaste huisvesting, muithok,
- e) bewijs leveren dat men de vogel regelmatig laat vrij vliegen.

Dit is niet van toepassing voor liefhebbers die roofvogels los houden in aangepaste volièren.